

ישועות

יוצא לאור על ידי בית המדרש "החיים והשלום" ניו-יורק.

פרשת וילך ויום הכפורים • גליון 31 •

מחפז הקדוש

"זרע שמשון"

לרבי שמשון חיים נחמני זצ"ל

שובה ישראל עד ה' אלקיך כי בשלת בעונה, קחו עמכם דברים ושובו אל ה'. מקשים, למה מתחלה אמר "שובה ישראל" בלשון יחיד ולבסוף "קחו עמכם דברים" בלשון רבים, ומה הם אלו הדברים ואיך בדברים שיש לשון לקיחה, ועוד למה מתחלה אמר "עד ה' אלקיך" ולבסוף אמר "אל ה' אלקיכם". ויש לומר שלשון "עד" לפעמים מתפרש עד ועד בכלל ולפעמים אנו מפרשים אותו עד ולא עד בכלל, כמו שיש מחלוקות בגמרא, ועוד אז"ל כי העושה תשובה מיראה אינו גדול כחו כמו מי שעושה מאהבה שזה זדונות נעשות לו כשגגות וזה נעשות לו פזיות, וכונת הפסוק היא כך לומר מתחלה ליחיד שישב יחידי ולפי שהשב בתשובה יחידי הוא סימן ששב מיראה שדין להציל את עצמו מש"כ אם היה שב מאהבה שהיה נותן לבו גם להשיב אחרים באהבתו לחפכה, משום הכי אמר "שובה ישראל", אף על פי שאמרה יחיד ולא תגיע אלא "עד ה' אלקיך" ולא עד בכלל, אף על פי כן "שובה" כי תרויח שהזדונות יתחכבו לשגגות, אמנם אם תעשה שישבו אף אחרים בתשובה דהיינו שתתקם בדברי מוסר ותזכרה וזהו "קחו עמכם דברים" אז "ושובו אל ה'" ממש ואז "כל תשא עון וקח טוב" וכו'. (זרע שמשון פר' האזינו)

לא הוברר האם מחדלים אלו נובעים מלקוי בנפש או מחסר ידיעה והפרה בערך האמת? והנה, **בפבור ארבעים שנה**, ויכתב משה את התורה הזאת ויתנה אל הכהנים בני לוי הנשאים את ארון ברית ה' ואל כל זקני ישראל" (ל, טו). באותה שעה ארע דבר מפתיע, עליו כותב רש"י בסוף פרשת פי תבוא (כט, ג) על הפסוק "ולא נתן ה' לכם לב לדעת ועינים לראות ואזנים לשמע עד היום הזה" – "ולא נתן ה' לכם לב לדעת – להכיר את חסדי הקב"ה ולידיבק בו. עד היום הזה – שמעתי שאותו היום שנתן משה ספר התורה לבני לוי, כמ"ש בפרשת וילך ויתנה אל הכהנים בני לוי, באו כל ישראל לפני משה ואמרו לו: משה רבינו, אף אנו עמדתנו בסיני וקבלנו את התורה ונתנה לנו ומה אתה משליט את בני שבטך עליה ויאמרו לנו יום מחר לא לכם נתנה לנו נתנה. ושמח משה על הדבר. ועל זאת אמר להם, היום הזה נהיית לעם וגו' היום הזה, הבנתי שאתם דבקים וחפצים במקום". ועל פי הדברים הקדושים הללו נראה לומר, כי

מתי עם ישראל השתמש בשכל?

כאשר נשמע הצליל המבשר את היציאה, הסכים הכפרי לנשם לרוחה. לוודאי היה שמח אותו כפרי אילו היו מזמינים משהו אחר לקחת מתכות מהמרתף. את הסבל הזה הוא השמח לאחל לשונאו. גם בזה, לא נוכל להחליט שהאפרים הללו שוטים. מפאת סגנון חיייהם סביב פרות ועבודת האדמה אינם מודעים לערך הזהב והכסף. המבחן לילד ולאפרים, אם החלטתם נובעת מחסר ידיעה וצרות אפקים או מטפשות, תתברר כאשר אם גם לאחר שנחכים אותם בערך האמתי והיקר, עדין ישארו בהחלטתם הקדומה, אז לבטח נחליט שמדבר בשוטה. ואמרו חז"ל (נדה יג ע"ב) "שוטה אין לו תקנה".

בתינוק או בשוטה?

יציאת ישראל ממצרים – מבית עבדים הותירה בהם רשומים של עבדות ושפלות. נדרשו ישראל לפעולות שינקו מהם רשם ירוד זה, לשם כך לקראת יצאתם נדרשו לקרוב פסח שבה הקריב את אלוהי מצרים וכן סדרת החנוכה שעברו על הים (ראה מאמרנו בפרשיות בא ובשלח). ואמנם בני ישראל התנצרו משפלות העבדות וזכו לעלות ברמות רוחניות גבוהות. עם זאת, עדין חסרה להם בשלות פיאה לעם השם. חסר הבגרות המתבקשת באה לידי בטוי במאורעות שונות שחוו ישראל מאז צאתם ממצרים, כגון באסיפת הזהב לאחר קריעת ים סוף, התלונות ששבו מספר פעמים (אם כי יאמר לשבחם כי מספר מועט, עין כותרי מאמר א' אות צב) וכאשר הערב רב עשה את העגל, על אף שכלל ישראל לא הסכים עם המהלך, מכל מקום לא הרגשה מחאה וצער כפי שמתבקש מעם שזכה למעמד הר סיני. וכאשר עקב כך הוסרו הכתרים, הגם שהבשורה התקבלה בצער רב וביגון קדר אך לפי קט ידיעתנו לא מצאנו שישנמעה קול מחאה והתנגדות. וגם כאשר המשיכו במסעם מהר חורב, עשו זאת כתינוק הבורח מבית הספר. וכאשר נלקחה ההבונה מהבכורים ונתנה ללוויים, לא שמענו על קול צעקה וצער מהמהלך. ההעברה בצעה, לכאורה, בהשלמה. כמובן שהיו גם יחידי סגולה שהוכיחו בגרות והבינו ביקרת המצות, באותם שבאו למשה וטענו לפניו: "למה נגרע?" (פנזכר בפרשת בהעלותך) וכמו בנות צלפחד שהבינו את מעלת הארץ ובאו בטענה דומה. אבל רבים ממבחיני הבגרות שעברו ישראל במדבר, כשלו. **עוד קצת**

פידוע, דרך רצונותיו ומאויי נפשו של האדם נתן להכיר את מהותו ועל רחב ידיעותיו. לדגמה, לפנינו שנים – חכם ושוטה. נציע לפניכם בחירה בין שקית מטבעות זהב למעדנים שערכם לא עולה על מספר מועט של פרוטות נחשת (ואין מדבר במצב ששניהם עומדים לגווע ברעב וכדומה), החכם יבחר במטבעות הזהב, על אף שתועלתם אינו מיד, ואלו הטפש יבחר בהנאה הרגעית. כלל זה אינו מחלט. ונסביר זאת בעזה"י. ילד קטן, שיעצו לו לבחור בין מכונית צעצוע למטבע זהב, יבחר במכונית הצעצוע. כי לפי רמת שכלו מכונית הצעצוע תטיב עמו יותר ממטבע זהב, על אף שבמד המטבע יכל לרכוש עשרות ואף מאות מכוניות צעצוע משכללות פי כמה וכמה ממה שהצע לו. האם זה אומר שהוא שוטה? ברור שלא. החלטתו נובעת מפאת גילו הצעיר, שאינו מודע לערכה של מטבע זהב. לצד שכלו המצמצם של הילד, ישנם גם אנשים בוגרים שרמת המשפל שלהם קטנה ובחירתם לא נופלת מזו של הילד. וכאותו משל על משרתי המלך שבדרכם מהצורך עם כתר המלך העשוי מזהב ויהלומים נדירים, עברו על פני כפר קטן. באותה שעה עסק כפרי בחליבת פרות. אחד ממשרתי המלך חמד לצון, והציע לכפרי להחליף את הכתר בפרה. הכפרי הנבצר צחק על "טפשותו" של משרת המלך: איך עולה בדעתך להציע לי הצעה פחותה מזאת, אתה יודע כמה חלב מניבה הפרה הזאת? מערמת המתכות שבידך לא אוציא טפת מים, שלא נדבר על חלב... וכן המשל על אותו כפרי שהציל את בן המלך ובתמורה הציע לו המלך להכנס למרתף אוצרותיו למשך יום תמים ולאסוף מכל הבא ליד. הכפרי הכנס למרתף ומפיון שלא הבין דבר וחצי דבר בטיבם של החפצים הללו, היתה עליו המלאכה לטרח. האסוף נעשה בעצלתיים, מאימת הענש. לבו מר עליו, ופיו לא פסק לרטון על כפיות הטובה מצד המלך, שמהזיר לו רעה תחת טובה, הוא הרי הציל את בנו ובמקום שיגמל לו בצמד כבשים או בפרה שופעת חלב או לפחות בכמה ארזנים של פרות וירקות, הוא עוד כופה עליו לעבוד במרתף מלא טחב לאסוף מתכות... גם ככה הוא מתגורר בצירף קטן, ומה לו ולחפצים המונחים הללו שבטח יגזלו לו מקום חשוב בצירף... רק

באותה שעה הוכח למפרע שהסבה לפיה לא נשמעו קריאות אלו כשנלקחו מהם הכתרים וגם לא כשנצטוו ישראל לעזוב את הר חורב וכן בשאר מחדלי עם ישראל במהלך שנותיו במדבר, לא הצביעו על לקוי בנשמת ישראל חלילה כשזוטה חסר תקנה שלעולם לא יכיר בערך האמתי ורק לתענוג נושא פניו, אלא משום חסר ידיעה – "ולא נתן ה' לכם לב לרעת ועינים לראות ואזנים לשמע עד היום הזה", עד היום הזה היו צדין בבחינת ילד, תינוק – "כתינוק הבורח מבית הספר", שרק כאשר יגדל יכיר בערך האמתי,

היום בו הוכחנו את היותנו לעם

עם ישראל נהיה לעם במעמד הר סיני. אך הוכחה להיותנו עם השם נתנה באותו יום בו יצאו כל ישראל בטענה של למה נגרע משבט לוי. קריאה זו, שבאה בעקבות הרצון לדבר האמתי, המאבק למען קבלת הערך היקר, הוכיחה בגרות ובשלמות, שאינם נותנים עדיפות למכונות הצעצוע והמשימה לצבור יהלומים וכל יקר במרמפי המלך הנה חזיה נעימה, ואנחנו חפצים ומשתוקקים לה, על אף הקשי וחסר נעימות בעמל וטרד רב ובתנאי מרתף. כי עתה מבינים אנחנו את ערכה של המתנה הנפלאה שקבלנו במעמד הר סיני. [ולפי קט הבנתנו ברש"י נראה לומר, בהזדירות, שבמעמד הר סיני לקח הקב"ה אותנו לעם, אבל באותו יום שפעבור ארבעים שנה, לקחנו את הקב"ה לאלוקים].

התהליך חוזר על עצמו כל יום

תהליך זה עובר כל יהודי מעת שמתעורר בבקר ובמהלך כל היום. והדבר יובן על פי הברכה שאנחנו זוכים לברך בכל בקר ויהודות לשם: "ברוך... שלא עשני גוי", וידועה השאלה, מדוע בשונה מכל הברכות נאמרה ברכה זו בלשון שלילה – שלא עשני? לכאורה, דווקא בברכה זו היינו מצפים להודות ולשבח את השם שזכינו להיות יהודים, לאמר "שעשני יהודי" או "שעשני ישראל"? [והשאלה נכונה גם לגבי שאר ברכות "שלא עשני עבד / שפחה / אשה].

ומההסברים שנתנו בזה, שפדי להיות יהודי נדרשים לנהג כיהודי, לכפר בעבודה זרה (עין מגלה יג ע"א) – לשלל את כל האמונות הטפשויות ולקיים את מצוות השם יתברך כפי שנדרש מיהודי וישראל שמשמעותו שררה והפכת סגולתו. ולכן אנחנו מודים להקב"ה שנתן לנו את האפשרות להגיע למצב זה בעצם הדבר שלא עשנו גוי. בתקנה שמכח זה, שאיננו גויים, נמשיך הלאה ועל ידי רצוננו ועזרה משמים הנתנת לכל הפא להטהר נזפה להוציא אל הפעל את היהודי ואת הישראל שבתוכנו. [וכן

הוא הדבר לגבי "שלא עשני עבד / שפחה / אשה – אנחנו מכריזים על כך שאיננו עבדים ושפחות, אך האם אנחנו באמת בני חורין? האם לחרות פנינו או שמא כבני חורין בותרים להשתעבד בהבלי העולם הזה. הגבר מברך על כך שהוא מחייב בלמוד תורה ובמצוות ואינו פטור כאשר שאינה מצוה על למוד תורה ומחייבת במצוות שהזמן גרמן. אז נכון שהוא גבר ומחייב במצוות, אך האם הוא אכן מקיים ומחזיר אחריהם? האם הוא מוציא לפעל את שנתן לו בכח? היותנו בני חורין וגברים לומדי תורה ומקיימי מצוות יוכח בהתנהגותנו במהלך היום, יום ביומו].

יום הפפורים ולוחות שניות

בשבוע הפא יבוא עלינו יום הפפורים לטובה ולברכה. וכידוע, ביום זה נתנו לוחות שניות. ואמרו חז"ל במדרש תנחומא (פי תשא לא) "לוחות ראשונות על שנתנו בסמבי, לפיכך שלטה בהם עין הרע ונשתברו. וכאן אמר לו הקדוש ברוך הוא: אין לך יפה מן הצניעות, שנאמר (מכה ו ח), ומה ה' דורש ממך פי אם עשות משפט ואהבת חסד והצנע לכת".

והנה המעין בדברי חז"ל נכח שלפרסום, הקולות והברקים שהיו במעמד הר סיני, יש משמעות על עמקות (עין תנחומא וישלח ב) ונלמד ממנה על זכות התורה (עין ברכות ו ע"ב ועוד), ושפך גם ראוי ללמוד תורה, בהתלהבות ובקול, פמוכא בכמה מקומות (ועין מדרש תהלים א) ועוד ענינים מהם נלמד שהפרסום הזה היה מכרח להנחלת התורה. ונראה לומר בדרך אפשר, שהיות שהלוחות השניות נתנו פעבור ארבעים יום של התעוררות גדולה לתשובה במחנה ישראל (פמוכא בתנחומא תשא שם ובטור תקפא משם פדר"א), פחת רשם הפקת הלקחים מהטעיות שנעשו לאחר הלוחות הראשונות ובחתירה לאמת, כל זה פעל בישראל ועשאו בשלים ובוגרים יותר מכפי שהיו בעת שנתנו לוחות ראשונות ולכן עתה לא נזקקו לכל הפרסום שמסביב, כדי לעוררם. די היה בהכרה שמדבר בדבר השם שהוא האמת המחלטת כדי לקבל את הלוחות.

יום הפפורים – יום של בגרות

מאז נקבע יום הפפורים כיום סליחה ומחילה. היום הזה מראה יותר מכל יום אחר על רמת הבגרות של כלל ישראל. ביום זה מתאספים רוב ככל ישראל בבתי הכנסת במטרה להתפלל להשם, לבקש סליחה ממנו ולאחל לעצמם התחלה טובה לקראת השנה החדשה. ביום זה, יותר מכל מועד אחר בשנה, מבינים כלל ישראל מהו הדבר הנכון והחשוב באמת בחיים. וביום הזה מוכח שנפשם אינה לקויה וכל מעשי השטות נעשו במהלך השנה מחמת שיצר הרע מעלים מהם את הדיעה מהו הדבר החשוב באמת. וככאלו יש להם תקנה.

הטפח שפחר בשלושה חמורים...

ישנה בדיחה על שוטה הכפר, שפגש מלאך. המלאך הציג לו לדרוש שלושה בקשות שיתבצעו מיד. שמה השוטה ואמר, "בקשה ראשונה אני רוצה חמור חזק". "יהי כן", אמר המלאך ומאי שם הופיע חמור לובי אפר. בעוד השוטה בוחן מלטף את צוואר החמור, היה המלאך מגחך לעברו, לאמור, "חבל, אתה יכול לבקש כלי תחבורה מנועי..." זעם השוטה. אל תפריע לי. אני מבקש מה שאני צריך. תן לי להתרכז. אמר ונפנה לצד. לאחר חשוב קל שערך אמר, וקצת לבקשה השנייה, "מהי?" שאל המלאך. "חמור" השיב שוטה הכפר. "חמור? כבר בקשת! תמה המלאך. "זה לא ענייך. אתה כאן כדי לשרת אותי, כפי שאמרת, ואני רוצה חמור נוסף". "יהי כן" אמר המלאך ושוב הופיע חמור חזק. "והקצת לבקשה השלישית". שוב חשב השוטה באצבעותיו והצהיר: "חמור". ושוב אמר המלאך "יהי כן" וכאן לו חמור שלישי. כעת, כשהחמורים בידו, שב המלאך ושאל, "לשם מה לך שלושה חמורים?" "אינך מבין?" אמר השוטה בהתחשבות, "אני מוכר את החמורים הללו ורוכש מכונת פיאט..."

במהלך היום הקדוש הזה – יום אדיר בימי שנה, נוכל לבדוק את עצמנו, האם בגרנו או שנותנו בקטנות מוחין. ובדיקה זו תעשה לפי מאווי נפשנו ורצונותינו כפי שיתבטא בבקשות שנשא ונבקש מלפני השם. האם ננהג כאותו שוטה ונבקש חמורים – חמירות ועוד חמירות, כדי שבתקנה, אולי בעתיד, נפיק מזה תועלת רוחנית. האם נבקש הקלה בעמל החיים או את החיים עצמם. כאשר נסרב לראות בעצמנו את שוטה הכפר, נכיר ונדע שלא קצרה יד השם מהושיע וכשם שיכול לתת לנו חמורים, יכול לתת לנו את היקר והטוב האמתי, נשא פנינו לבקש סיוע בהרבות כבוד שמים, לבצע את המטרות לשמם נשלחנו לעולם הזה – ותן בנו יצר טוב לעבדך באמת! נבקש על הגאולה האמתית במטרה שיתגדל ויתקדש שמו של הקב"ה בעולם וידעו כל בשר כי פי השם דבר. לפי הבקשות שלנו גם נכיר את מקומנו האמתי וגם נצליח להגיע לאותו מקום טוב אליו נשואות פנינו. ויהי רצון שנוזפה שתתקבל תשובתנו ואך טוב וחסד יהיה מנת חלקנו כל ימי חיינו.

משיחת אחד המגידים שליט"א

הגיש משה אליהו ש. (טל' 050.4125671)

שבת שלום ומברך. תובו לשנים רבות נעימות וטובות וגמר חתימה טובה

מדוע נקבי ושבילי האזן מעקלים?

אילו היו שבילי האזן ונקביו ישרים והיה חודר בהם אור קר או חם, האזן ואיכות השמיעה הייתה נפגמת. כדי לשמור על תקינות האזן, עשה הבורא ית"ש לאזן מבנה מעקל; כך שאם ינשב אור חם מאד או קר מאד, יפגש קדם במבנה החיצוני, ועד שיחדר לתוך האזן, ירד עצמת החם או הקר באפן שהאור הנכנס כבר לא יזיק לאזן.

נפלאות הבורא ית"ש